

συνσαν ἐμφάνισιν, ἔξ οὖ καὶ δλίγον ἀσαφῆ, διὰ τὴν κίνησιν, διὰ τὴν μορφὴν ἐν συναρτήσει. Ἐκεῖ τὰ πράγματα ἐκφαίνονται χωρισμένα καθ' ἑαυτά, ἐδῶ ἐν τῇ ἐνιαίᾳ συναρτήσει τῶν πρὸς ἄλληλα».

δ'. Οἱ κοινωνικοὶ τύποι.

Τὸ θέμα τῆς διαγραφῆς κοινωνικῶν τύπων ἀπησχόλησε κατὰ πρῶτον τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς μαθητάς του. Ἡ ἔρευνα τοῦ ἥθους εἰς τὰ ἡθικὰ συγγράμματά του παρέχει τὰς πρώτας διακρίσεις. Εἰς τὰ Ἡθικά Μεγάλα μᾶς ὑποδεικνύει τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πράου, τοῦ ἐλευθερίου, τοῦ μεγαλοψύχου, τοῦ μεγαλοπρεποῦ, τοῦ σεμνοῦ, τοῦ αἰδήμονος, τοῦ ἀληθοῦ, τοῦ δικαίου¹.

Εἰς τὴν Ρητορικὴν ἔχομεν μίαν φυχολογικωτέραν διάκρισιν κοινωνικῶν τύπων. Ὁ τύπος τοῦ πλουσίου ἐπὶ παραδείγματι σκιαγραφεῖται ζωηρῶς. Οὗτος εἶναι, λέγει, « ὑβριστὴς καὶ ὑπερηφανος », διότι νομίζει δτὶ δ πλούτος εἶναι « οἶον τιμῆ τις τῆς ἀξίας τῶν ἀλλων » καὶ πιστεύει « ὅντα μπαντα εἶναι αὐτοῦ ». Εἶναι « τρυφερὸς καὶ σαλάκων ». Τρυφερὸς μὲν « διὰ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ἔνδειξιν τῆς εὐδαιμονίας » σαλάκων δὲ (= μεγάλαυχος) « διὰ τὸ πάντας εἰωθέναι διατρίβειν περὶ τὸ ἐρώμενον καὶ θαυμαζόμενον ὑπ’ αὐτῶν καὶ τὸ οἰεσθαις ζηλοῦν τοὺς ἄλλους δ καὶ αὐτοῖς »². Ποιεῖται καὶ μίαν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ τύπου τοῦ ἀρχαιοπλούτου καὶ τοῦ νεοπλούτου, παρατηρῶν δτὶ « οἱ ἀρχαιοπλουτοὶ δλιγώτερον ή οἱ νεόπλουτοι λυποῦσι »³, διότι ή μόρφωσις ἐν τῷ μεταξύ τοὺς ἔδωσε καὶ ἄλλας ἰδιότητας⁴. Περιγράφει ἐπίσης τὸν τύπον τοῦ κοινωνικῶς δυνατοῦ, τὸν δποῖον παριστὰς ὡς « φιλοτιμώτερον καὶ ἀνδρωδέστερον τῶν πλουσίων »⁵. Ωσαύτως περιγράφει τὸν τύπον τοῦ εὐγενοῦς, δοτις εἶναι δ καταγόμενος ἐκ γένους, δπερ παρήγαγε « πολλοὺς ἐπιφανεῖς καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκας καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους »⁶.

Ο Θεόφραστος, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους διὰ τοῦ πολυαναγνωσθέντος ἔργου του « Χαρακτῆρες », συνεχίζων τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου, μᾶς παρέχει τριάκοντα τύπους ἐμφανίζοντας ωρισμένον ἐλάττωμα κατὰ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ συναναστροφήν, τοὺς ἔξης :

-
1. A' XXII - XXXIII.
 2. B' XVI.
 3. B' IX.
 4. Ρητορ. B. XVI.
 5. Αὐτόθι.
 6. Αὐτόθι, A. V.

•Ο εξρων παρουσιάζει «προσποίησιν ἐπὶ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων». Είναι δ ὑποκριτής, δστις ἐκδηλοῖ ψευδῆ συναισθήματα καὶ συμπεριφοράν, δστις ἀρνεῖται λόγους καὶ ἔργα, δ διαρκῶς μεταβαλλόμενος ἀναξιόπιστος καὶ ἐπίβουλος.

•Ο κόλαξ ἐμφανίζει «δμιλίαν αἰσχρὰν συμφέρουσαν τῷ κολακεύοντι». Είναι δ τύπος ἔκεινος, δστις μὲ δουλικὴν συμπεριφοράν, μὲ ψεύδη καὶ μὲ προσποίησιν ζητεῖ νὰ κερδίσῃ τὴν εῦνοιαν διαφόρων προσώπων.

•Ο ἀδολέσκης χαρακτηρίζεται ἀπὸ «διήγησιν λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβούλευτων». Είναι δ φλύαρος, δστις διαρκῶς δμιλεῖ περὶ τῶν πλέον κοινῶν πραγμάτων, μέχρι τοῦ σημείου ὃστε νὰ γίνεται ἐνοχλητικός. Είναι ἡ συνήθης μάστιξ τῶν συγκεντρώσεων, δ ἀναγκάζων τοὺς γνωστούς του νὰ τρέπωνται εἰς φυγὴν ἅμα τῇ ἐμφανίσει του.

•Ο ἀγροίκος ἐκδηλοῖ «ἀμαθίαν ἀσχήμονα». Είναι δ μὴ ἔχων ἀντίληψιν τοῦ πρέποντος, δ τύπος ἔκεινος δστις μὲ τοὺς λόγους του καὶ τοὺς τρόπους του ἐνοχλεῖ καὶ ἀηδιάζει τοὺς ἄλλους. Είναι δ διαρκῶς ἀσχημονῶν.

•Ο δρεσκός παρουσιάζει «ἔντευξιν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἥδιονής παρασκευαστικήν». Είναι δ φιλάρεσκος, δστις ἔχει ἐξεζητημένους τρόπους, ψευδῆ εύγένειαν καὶ λεπτότητα, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ δημιουργῇ γύρω του εύνοϊκὴν ἐντύπωσιν.

•Ο δπονενοημένος χαρακτηρίζεται ἀπὸ «ὑπομονὴν αἰσχρῶν λόγων καὶ ἔργων». Οὗτος ἔχει πάθει ἥθικὴν ἀναισθησίαν καὶ διὰ πράξεις καὶ διὰ λόγους.

•Ο λογοποιὸς χαρακτηρίζεται ἀπὸ «σύνθεσιν ψευδῶν λόγων καὶ πράξεων». Είναι δ τύπος τοῦ διαδοσίου, δστις διασπείρει ψευδεῖς εἰδήσεις, ἀπλῶς καὶ μόνον ἵνα ἐπιδιώξῃ κύρος δι’ ἔαυτόν. Είναι δ καλῶς πληροφορημένος, δ δποῖος ἀνακοινοῖ εἰς δλους ἐμπιστευτικῶς σπουδαῖα νέα. Ο Θεόφραστος ἀπορεῖ, πῶς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ψεύδονται χωρὶς νὰ ἔχουν συμφέρον.

•Ο ἀναίσχυντος παρουσιάζει «καταφρόνησιν δδηῆς αἰσχροῦ ἔνεκα κέρδους». Είναι δ ἀνευ ἐντροπῆς ἐπιδιώκων τὸ συμφέρον του καὶ ἀδιαφορῶν διὰ τὰ μέσα, μὲ τὰ δποῖα θὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Ἔγωςτής καὶ πλεονέκτης βλάπτει καὶ παρενοχλεῖ τοὺς ἄλλους καὶ εἰς μεγάλα καὶ εἰς μικρά.

•Ο μικρολόγος χαρακτηρίζεται ἀπὸ «φειδωλίαν τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν». Δεικνύει ύπερβολικὴν οἰκονομίαν διὰ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα πράγματα. Είναι μικροπρεπής εἰς τὰς ἐκδηλώσεις του πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τὴν οἰκογένειάν του καὶ πρὸς τὸν ἔαυτόν του ἀκόμη.

‘Ο βδελυφὸς ἐμφανίζει « παιδιάν ἐπιφανῆ καὶ ἐπονειδιστον ». Εἶναι κυνικὸς εἰς τὴν συμπεριφοράν του πρὸς τὰς γυναικας καὶ τοὺς ἄλλους ἐν γένει. Προβαίνει δημοσίᾳ εἰς λόγους καὶ πράξεις ἐπονειδιστούς, διεγειρούσας ἀποστροφὴν καὶ δργὴν κατ’ αὐτοῦ.

‘Ο ἀκαίρος ἐκδηλοῖ « ἐπίτευξιν λυποθισαν τοὺς ἐντυγχάνοντας ». Οἱ λόγοι του καὶ τὰ ἔργα του ἀντιβαίνουν πρὸς τὴν ἐκάστοτε περιστασιν μέχρι τοῦ σημείου, ὅστε « κεκλημένος εἰς γάμους τοῦ γυναικείου γένους κατηγορεῖν ».

‘Ο περίεργος παρουσιάζει « προσποίησιν τινα λόγων καὶ πράξεων μετὰ εὔνοίας ». Εἶναι δὲ ἄλλοκοτος καὶ παράδοξος τύπος, διατις συμπεριφέρεται κατὰ τρόπον, τὸν δποῖον δὲν περιμένουν οἱ ἄλλοι ἀπὸ αὐτοῦ. Τοῦ λείπει ἡ ἀντίληψις τοῦ μέτρου καὶ τοῦ πρέποντος.

‘Ο ἀναίσθητος χαρακτηρίζεται ἀπὸ « βραδύτητα ψυχῆς ἐν λόγοις καὶ πράξεσιν ». Φαίνεται ως νὰ κατέχεται ἀπὸ μίαν ψυχικήν νάρκην. Δὲν ἔχει πλήρη ἀντίληψιν τῆς πραγματικότητος καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν σημασίαν ἐκάστου πράγματος.

‘Ο αὐθάδης ἐμφανίζει « ἀπήνειαν δημιλίας ἐν λόγοις ». Εἶναι ἀπότομος καὶ βάναυσος εἰς τοὺς λόγους. Ἡ δλη του συμπεριφορὰ εἶναι ἀσεμνος καὶ ἐγωῖστική. Πρὸς δλους δημιλεῖ μὲ περιφράνησιν, διότι δλους τοὺς θεωρεῖ κατωτέρους του.

‘Ο δεισιδαίμων χαρακτηρίζεται ἀπὸ « δειλίαν πρὸς τὸ δαιμόνιον ». Εἶναι δὲ πλήρης προλήψεων, διατις ταράσσεται « ἐάν τὴν δδὸν ὑπερδράμῃ γαλῆ » καὶ διατις πιστεύει τὰ δνειρα καὶ τοὺς φευδοπροφήτας.

‘Ο μεμψίμαιρος παρουσιάζει « ἐπιτίμησιν παρὰ τὸ προσῆκον τῶν δεδομένων ». Μὲ τίποτε δὲν εύχαριστεῖται, ἀλλὰ παραπονεῖται διαρκῶς. Οὐδέποτε ίκανοποιεῖται, αὐτοβασανιζόμενος ἀπὸ ἀσίγαστον πλεονεξίαν.

‘Ο ἀπιστος ἐκδηλοῖ « ὑπόληψίν τινα ἀδικίας κατὰ πάντων ». Εἶναι δὲ διαρκῶς δύσπιστος, διατις δλους τοὺς βλέπει ύπόπτως καὶ δι’ δλα ἀμφιβάλλει.

‘Ο δυσχερῆς χαρακτηρίζεται ἀπὸ « ἀθεραπευσίαν σώματος λύπης παρασκευαστικήν ». Εἶναι ἀκατάστατος εἰς τὴν ἐνδυμασίαν του, παραμελεῖ τὴν καθαριότητά του καὶ προκαλεῖ τὴν ἀηδίαν εἰς δλους, δισοι τὸν πλησιάζουν, τόσον μὲ τὴν ἐμφάνισιν του, δσον καὶ μὲ τὴν συμπεριφοράν του.

‘Ο ἀηδῆς ἐμφανίζει « ἔντευξιν λύπης ποιητικήν ἥνευ βλάβης ». Εἶναι δὲ προκαλῶν συνομιλίας ἀηδεῖς καὶ ἀπρεπεῖς, διὰ τῶν δποῖων προκαλεῖ λύπην καὶ ἀποστροφὴν παρὰ τοῖς συνομιληταῖς του.

‘Ο μικροφιλότειμος ἐκδηλοῖ « δρεξιν τιμῆς ἀνελεύθερον ». Εἶναι

δε κενόδοξος, δστις ἐπιδεικνύεται διὰ δοσῆμαντα πράγματα καὶ προσπαθεῖ νὰ κάμηνη διαρκῶς θόρυβον περὶ τὸ δνομά του, διὰ νὰ τὸν περισσέξουν.

‘Ο δινελεύθερος παρουσιάζει «ἀπουσίαν τινὰ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχούσης». Προσπαθεῖ νὰ υπεκφεύγῃ πᾶσαν υποχρέωσιν καὶ καθῆκον, διπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ μὴ ύποστῇ τὸ ἐκ τούτων βάρος καὶ δαπάνην. **‘Η φειδωλία του εἶναι υπερβολική, φθάνουσα μέχρι μικροπρεπείας.**

‘Ο αἰλαζὼν χαρακτηρίζεται ἀπὸ «προσποίησίν τινα ἀγαθῶν οὐκ διντων». Επιδεικνύεται διὰ δινύπαρκτα προσόντα καὶ διηγεῖται φανταστικὰ κατορθώματα καὶ περιπετείας, ψευδόμενος καὶ διαρκῶς περιαυτολογῶν.

‘Ο υπερφανός ἐκδηλοῖ «καταφρόνησίν τινα πλὴν αὐτοῦ τῶν ἄλλων». Νομίζει τὸν ἔαυτὸν του ἀγώτερον ἀπὸ δλους τοὺς ἄλλους καὶ προσπαθεῖ νὰ παριστῇ τὸν σπουδαῖον, περισσότερον ἀπὸ δ, τι τοῦ πρέπει.

‘Ο δειλὸς παρουσιάζει «ὕπαρξίν τινα ψυχῆς ἔμφοβον». Οὗτος οὐ μόνον διδυνατεῖ νὰ δινιμετωπίσῃ τὰς δυσχερείας τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ φανταστικοὺς κινδύνους ἀπειλοῦντας αὐτόν.

‘Ο δλιγαρχικὸς χαρακτηρίζεται ἀπὸ «ἀναρχίαν τινὰ ἴσχυος καὶ κέρδους γλιχομένην». Νομίζει δτι εἶναι ἰκανὸς δι’ δλα, καὶ δτι δύναται τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρῇ καὶ νὰ διδῃ γνώμην δι’ αὐτά. Εἶναι δ φίλαρχος καὶ τυραννικὸς τύπος, δ μὴ ἐπιτρέπων εἰς τοὺς ἄλλους οὕτε γνώμην οὕτε δικαιώματα.

‘Ο δψιμαθῆς ἐμφανίζει «φιλοπονίαν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν». Ενῷ σχει δριμον ἡλικίαν ζητεῖ νὰ μανθάνῃ πράγματα ἀρμόζοντα εἰς τὴν νεαρὸν ἡλικίαν. Θέλει νὰ νεάζῃ εἰς τοὺς τρόπους καὶ τὰς πράξεις παρὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως.

‘Ο κακολόγος παρουσιάζει «ἀγωγὴν ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις». Εύχαριστεῖται νὰ λέγῃ κακὰ καὶ νὰ εύρισκῃ ἀλαττώματα εἰς τοὺς ἄλλους. Φθάνει μέχρι τοῦ νὰ πλάττῃ συκοφαντίας πρὸς δυσφήμισίν των.

‘Ο φιλοπόνηρος χαρακτηρίζεται ἀπὸ «ἐπιθυμίαν κακίας». Εἶναι δ ἀναρχικὸς τύπος, δστις εύχαριστεῖται νὰ τάσσεται μὲ τοὺς κακοὺς καὶ ἀδίκους, αἰσθανόμενος μίαν ἔχθροτητα πρὸς πᾶσαν καθεστηκίαν ἀξίαν.

‘Ο αἰσχροκερδῆς ἐμφανίζει «ἐπιθυμίαν κέρδους αἰσχροῦ». Θέλει νὰ ὠφελῆται εἰς πᾶσαν συναλλαγὴν, μεταχειριζόμενος πρὸς τοῦτο ἀθέμιτα μέσα ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς δγείας τῶν ἄλλων. Οὗτος συστηματικῶς ἀποφεύγει νὰ ἐκτελῇ τὰς υποχρεώσεις του.

Ο Θεόφραστος χαρακτηρίζων τους ως δινω τύπους περιγράφει μόνον τὰς ἐκδηλώσεις των, χωρὶς νὰ ἀναζητῇ τὰ βαθύτερα αἴτια καὶ ἐλατήρια ἐκ των διποίων γεννῶνται αἱ πράξεις των. Οὐχ ἡτον ἡ περιγραφὴ ἐκάστου εἶναι ζωηροτάτη, διότι μεταφέρει τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τὰς συγκεκριμένας ἐκδηλώσεις ἐκάστου. Η ἔξεικόνισις εἶναι μὲν σύντομος, ἀλλὰ περιλαμβάνει τὸ καλον. «Οἱ χαρακτῆρες τοῦ πλήν τῆς θεωρητικῆς των ἀξίας εἶναι δδηγὸς καλῆς συμπεριφορᾶς καὶ κωδικῆς ήθικῆς συγχρόνως. Οἱ περιγραφόμενοι τύποι, προϊόν πρακτικῆς ἀνθρωπογνωσίας, ἐκφράζουν πραγματικὰς ψυχοσυνθέσεις ἀτόμων μὲ τὴν συντομίαν καὶ παραστατικότητα τοῦ συμβόλου.

*La Bruyère τὸ 1688 ἔδημοσίευσε «Les Caractères ou les Mœurs de ce siècle», μετὰ τοῦ διποίου συγγράμματος συνεξέδωκε μετάφρασιν καὶ τῶν «Θεοφράστου Χαρακτήρων» ἐκ τῆς ἑλληνικῆς. Οἱ Caractères οὗτοι διακρίνονται δχι μόνον διὰ τὸ περίτεχνον τοῦ ὄφους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λεπτόλογον ψυχολογικὴν ἀνάλυσιν, ως πρὸς τὴν παράστασιν τῶν τύπων τοῦ λογοτέχνου, τῆς πολυμόρφου γυναικός, τοῦ εὐγενοῦς ἐκ καταγωγῆς, τοῦ κοσμικοῦ τύπου, τοῦ πλουσίου, τοῦ κρατικοῦ λειτουργοῦ, τοῦ αὐλικοῦ, τοῦ καθὼς πρέπει, τοῦ πιστοῦ εἰς τὴν μόδαν, τοῦ κληρικοῦ μὲ τὴν κενόλογον ρητορείαν, τοῦ φωτισμένου διανοητοῦ.

Η ἡθογραφία, τὸ μυθιστόρημα καὶ ἡ κωμῳδία κατὰ τοὺς τελευταίους δύο αἰῶνας μᾶς παρέσχον μέγαν πλοθτὸν ἔξεικονσεων κοινωνικῶν τύπων. Τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀτόμων ἐκάστου τύπου εἶναι δμοιομορφος συμπεριφορὰ λόγῳ ἀσκήσεως τοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, ἢ λόγῳ ὑπάρξεως ὀρισμένου ἐλαττώματος.

Τὸ ἐπάγγελμα ἀποτελεῖ τὴν κλίνην τοῦ Προκρούστου καὶ τυποποιεῖ τὰ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντα ἀτομα, ἀφίνον γέπ' αὐτῶν τὴν σφραγίδα του. Η δμοιομορφία τῆς ἐργασίας ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἔτων, ἡ διαρκὴς ἀσχολία τῆς νοήσεως μὲ τὰ αὐτὰ πράγματα, ἡ ἀνάπτυξις παγίων συνηθειῶν, προκαλούμενη μὲν παραμόρφωσιν τῆς πρωταρχικῆς αὐθορμησίας τῶν ἐκδηλώσεων (déformation professionnelle) καὶ γεννούμην ηχανικὴν στερεοτυπίαν. Ο τύπος τοῦ ιατροῦ, τοῦ στρατιωτικοῦ, τοῦ διδασκάλου, τοῦ ἐμπόρου, τοῦ ὑπαλλήλου διακρίνεται ἀπὸ τὴν χαρακτηριστικὴν συμπεριφορὰν καὶ τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Βεβαίως ἀτομα μὲ πλουσίαν ψυχοσύνθεσιν ἀντιδροῦν εἰς τὴν τυποποίησιν ταύτην, πλὴν δυνατὰ δὲν εἶναι τὰ περισσότερα.

Οταν ἡ τυποποίησις προχωρήσῃ εἰς βάρος τῆς αὐθορμησίας

έγγιζει τὰ δρια τοῦ κωμικοῦ, διότι ἡ οὖσα τοῦ κωμικοῦ ἔγκειται εἰς τὴν νίκην τοῦ αὐτοματισμοῦ ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας. Γελῶμεν, δταν, ἔκει δπου ἀνεμένομεν εὐλυγισταν καὶ πρωτοτυπίαν, βλέπωμεν μηχανικήν ἀκαμψίαν. Γελῶμεν, δταν βλέπωμεν ἐν ἄτομον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ δμοιομόρφως ως μηχανή φρισμένας ἐνεργείας ἢ λόγους, παρὰ τὴν ἑκάστοτε ἀλλαγήν τῶν ἔξωτερικῶν δρων.

Αἱ κοινωνικαὶ τάξεις μὲ τοὺς καθωρισμένους τρόπους ζωῆς ἀποκτοῦν ἐπίσης κάτι τὸ τυπικόν. Οὗτως ἔχομεν τὸν τύπον τοῦ μικραστοῦ, τοῦ νεοπλούτου, τοῦ rentier, τοῦ υἱοῦ τοῦ πλουσίου πατρός, τοῦ κληρονόμου, τοῦ parvenu.

Η κοινωνιολογία ὑπερέβη τὴν μονομερή ταύτην τυπολογίαν καὶ ἐζήτησε νὰ διακρίνῃ τύπους ἀναλόγως τῆς σχέσεως τῶν ἀτόμων πρὸς τὴν κοινωνικήν δμάδα. Διακρίνει τὸν ἡγετικὸν τύπον, τὸν τύπον τοῦ συνειδητοῦ δπαδοῦ, τὸν τύπον τοῦ μιμουμένου, τὸν τύπον τοῦ ὑποβαλλομένου, τὸν τύπον τοῦ ἀσταθοῦς, τὸν τύπον τοῦ ἀντικονωνικοῦ.

Ο ἡγετικὸς τύπος εἶναι ὁ ἀγαπῶν τὰς εὐθύνας καὶ ἀναζητῶν πρωτοβουλίας εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις, ὁ διακρινόμενος ὅμα τῇ εἰσόδῳ του εἰς μίαν δμάδα. "Εχει ἐμφύτως ηύξημένον κῦρος καὶ ἐπιβολὴν κατὰ τὴν ἐμφάνισίν του" σχηματίζει δλονὲν εύρυτερον κύκλον γνωστῶν, δπαδῶν, θαυμαστῶν. "Εχει ἀνεσιν εἰς τὴν συγαναστροφὴν μετὰ τῶν ἀλλών. Εἶναι ἐλκυστικός. Διακρίνει τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων ἀμέσως καὶ ἐκ διαισθήσεως, ἔχων τὸ δῶρον τῆς ψυχικῆς μεταθέσεως εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰ συγαισθήματά των.

Ω "Ο τύπος τοῦ δπαδοῦ αἰσθάνεται χαράν, διότι ὁ ἀρχηγὸς ἔξασφαλίζει διὰ τῆς ἐπιβολῆς του τὴν ἐνδητα τῶν προσώπων. Τοῦτο δέ, διότι γνωρίζει δτι πᾶς σκοπὸς καὶ πᾶσα ἰδέα μόνον διὰ τῆς ἀποκτήσεως δπαδῶν καὶ δμαδικοῦ δργανισμοῦ ἐπιβάλλεται καὶ διατηρεῖται. Ἀκολουθεῖ τὸν ἀρχηγόν, διότι εἰς αὐτὸν εύρισκει βοήθειαν πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ἴδεων, τὰς δποίας πιστεύει.

Σ "Ο τύπος τοῦ μιμουμένου εἶναι ὁ ἀκολουθῶν ἴδεας καὶ συρμούς, τὴν μόδαν ποὺ ἔτυχε νὰ εῦρῃ γύρω του, εἴτε εἰς τὸ πολὺ κοινόν, εἴτε εἰς μίαν δμάδα ποὺ εἰσῆλθεν ἀνευ πολλῆς σκέψεως. Εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν δμάδα του καὶ διέπεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς πειθαρχίας. "Η κοινωνικότης εύρισκει τὴν πλήρη ἐκδίπλωσίν της εἰς αὐτόν.

λ "Ο τύπος τοῦ ὑποβαλλομένου εἶναι ὁ ἐπηρεαζόμενος παθητικῶς ἀπὸ γνώμας καὶ ἴδεας ἀλλών προσώπων, πρὸς τὰ δποία εἴτε ἥλθεν εἰς ἐπαφὴν τυχαίως, εἴτε ἐκεῖνα ἐπεζήτησαν νὰ τὸν ἐλκύσουν, ἵνα αὔξησουν τὸν δγκον των. Εἶναι τὰ ἄτομα τὰ δποία ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν διαφήμισιν καὶ τὴν τεχνικήν της, τὰ δποία εὑκόλως μετακ-

νοῦνται ἀπὸ δμάδος εἰς δμάδα, εἰς ἑκτάκτους δὲ κοινωνικὰς ἀναταραχὰς μεταβάλλονται εἰς μάζαν¹.

Ο τύπος τοῦ ἀσταθοῦς εἶναι δὲ μὴ δυνάμενος νὰ ἔνταχθῇ κοινωνικῶς οὕτε εἰς δμάδα οὕτε εἰς ἔργον, δὲ ἀποστρεφόμενος τὴν πειθαρχίαν καὶ τάξιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐμφανίζων φυγὴν ἀπὸ ἐπάγγελμα, ἀπὸ οἰκογένειαν, ἀπὸ καθήκοντα. Τυπικοὶ ἐκπρόσωποι εἶναι οἱ ἀπαρτίζοντες περιοδικῶς τὰς «Λαγεδῶνας τῶν Ξένων».

Ο τύπος τοῦ ἀντικοινωνικοῦ εἶναι δὲ ἀναρχικός, δοτις ἀπὸ φθόνον, ἀπὸ ἔγωκεντρισμόν, ἀπὸ ἔμφυτον διαστροφὴν ἐκδηλοῖ ἔχθρότητα πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ πᾶν δμαδικὸν ἔργον. Ἐπωφελεῖται πάσης δμαδικῆς ἔξεγέρσεως καὶ παντὸς ἑκτάκτου συμβάντος διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ταραχὰς, εἰς σκληρότητας, εἰς ἐγκλήματα, εἰς ἀνατροπὴν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, μισῶν τοὺς ὄλλους εἴτε μονίμως εἴτε ἐκ περιστάσεων.

ε'. Ἡ σχέσις τῶν τυπολογιῶν μεταξύ των καὶ ἡ σημασία των.

Αἱ μνημονευθεῖσαι τυπολογίαι εἶναι πλείονες, διότι τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ προσώπου εἶναι πολλά. Τοῦτο ἐπιτρέπει τὸν χαρακτηρισμὸν του ἐκ ποικίλων ἐπόψεων. Τινὲς τὰς ἀπορρίπτουν δλας, κηρύττοντες, δτι ἔκαστον ἀτομον εἶναι τι τὸ μοναδικὸν. Ἡ πρᾶξις τῆς ζωῆς δμως καὶ αἱ διακριβώσεις τῆς χαρακτηρολογίας δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ δεχθῶμεν τὴν γνώμην ταύτην ὡς ἀπόλυτον.

Παρὰ τὸ μοναδικὸν τῆς ἀτομικότητος ὑπάρχουν πράγματι κοινὰ χαρακτηριστικὰ δι' ὧρισμένα εἴδη ψυχοσυνθέσεως, λόγῳ ἐπιτάσεως ὧρισμένων γνωρισμάτων. Οἱ σωματικοὶ τύποι ἀποδίδουν τὴν ποικιλίαν ὡς πρὸς τὴν σωματικὴν κατασκευὴν (constitutio), οἱ τῆς ἰδιοσυγκρασίας ὡς πρὸς τὴν φυσιολογικὴν λειτουργίαν καὶ τὸν χημισμὸν τοῦ δργανισμοῦ (temperamentum), οἱ τύποι τῆς διανοήσεως ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν γνώσεων (perceptio, entellectio, ratio), οἱ ἀξιολογικοὶ τύποι ὡς πρὸς τὴν ἑκτίμησιν καὶ ἰεράρχησιν τῶν σκοπῶν τῆς ζωῆς (ordo bonorum), οἱ κοινωνικοὶ τύποι ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴν τοποθέτησιν (socialisatio).

Ολα τὰ γνωρίσματα τέλεια δὲν συναντῶνται εἰς ἐν ἀτομον. Ἐπὶ τοῦ φαινομένου τούτου παρατηρεῖ προσφυδὸς ὁ Kretschmer, δτι

1. Ο Paulhan εἰς τὸ ἔργον του «Les caractères», Paris 1893, ἔξεικονται τὸν μιμοδμενὸν καὶ ὑποβαλλόμενὸν τύπον.

ἡ φύσις δὲν δημιουργεῖ ἀτομικῶς, ἀλλὰ γενικῶς. Δὲν δίδει εἰς ἔνα ἄνθρωπον ὅλας τὰς ἀξίας τελείας, ἀλλ' εἰς τὴν ὅλην ὁμάδα. Ἐκεῖ ἐμφανίζονται κατανεμειμέναι ἐν παραλλαγαῖς, ὡστε δι' ἔκαστον ἔργον νὰ ὑπάρχουν ἀλλα κατάλληλα ἀτομα. Ἐκάστη ἀπὸ τὰς προταθείσας τυπολογίας μεμονωμένως λαμβανομένη δὲν ἔξαντλεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἀτομικοτήτων καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐκδηλώσεών των, ἀλλὰ τὸ φωτίζει ἐκ μιᾶς πλευρᾶς. Άλλη τυπολογία αὖται παρέχουν σχέδια ἐρεύνης καὶ μᾶς βοηθοῦν νὰ συλλαμβάνωμεν τὸ περιεχόμενον ἔκαστης συγκεκριμένης περιπτώσεως.

"Ἐχομεν τὴν γνῶμην, δτι οὔτε μίαν μόνον τυπολογίαν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς ὁρθοτέραν τῶν ἄλλων, οὔτε δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν οίανδήποτε ἔξι αὐτῶν, ἐφ' δσον αὗτη κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς ἀστηρούχηθη ἐπὶ πραγματικῶν καὶ ἀναμφισβητήτων δεδομένων.

Εἰς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀκτεθείσας τυπολογίας βλέπομεν νὰ ὑπάρχῃ κοινὸς πυρὴν ἀντιλήψεως τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἀλλ' ἄλλως ἀκτιθέμενος. Οὕτως ὑπάρχει ἀντιστοιχία μεταξὺ τοῦ κυκλοθύμου χαρακτῆρος τοῦ Kretschmer, τοῦ ἔξωστρόφου τοῦ Jung καὶ τοῦ ὀλοκληρωμένου (Basedowoid) τῶν ἀδελφῶν Jaensch. Μία δμως ἀπὸ τὰς τρεῖς τυπολογίας δὲν δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς ἄλλας, διότι ἡ σύμπτωσίς των δὲν εἶναι πλήρης. Ἡ μὲν τοῦ Kretschmer μᾶς διασαφεῖ τοὺς τύπους κυρίως ὑπὸ ἔποψιν συναίσθημάτος, ἡ τοῦ Jung ὑπὸ ἔποψιν ἐπικοινωνίας μὲ τὸ περιβάλλον καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν Jaensch ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀντιλήψεως καὶ τοῦ τρόπου τοῦ νοεῖν τὰ πράγματα καὶ φαινόμενα. Ἐάν ἔχωμεν ἐνώπιον μας ἐν ἀτομον μὲ ἐκδήλως ἰσχυρὸν ἡ ἀσθενὲς συναίσθημα, τότε ἡ τυπολογία τοῦ Kretschmer μᾶς βοηθεῖ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς δργανώσεως καὶ τοῦ ρυθμοῦ τῆς ψυχοσυνθέσεώς του. Ἐάν ἔχωμεν ἀτομον μὲ ὑπερανεπτυγμένον Ἐγώ, βοηθούμεθα ἀπὸ τὸν Jung, ἐάν δὲ ἔχωμεν ἐν ἄλλῳ μὲ χαρακτηριστικὸν τρόπον ἀντιλήψεως, βοηθούμεθα ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Jaensch.

Ποιά τις ἀντιστοιχία, ἀλλ' οὐχὶ πλήρης σύμπτωσις, διαφαίνεται μεταξὺ τῶν βασικῶν εύρωπαϊκῶν φυλῶν καὶ τῶν τύπων τοῦ Kretschmer. Ὁ πυκνὸς τύπος πλησιάζει πρὸς τὴν μεσογειακὴν φυλήν. Εἶναι ἀφροντις, φαιδρός, πολύλογος, εύμετάβλητος. Ὁ λεπτόσωμος δμοιάζει πρὸς τὴν βορείαν φυλήν. Εἶναι ἐσώστροφος καὶ κλειστὸς εἰς ἑαυτόν, κατευθυνόμενος ἀπὸ ἀρχὰς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸ ρεῦμα. Ὁ ἀθλητικὸς τύπος δμοιάζει πρὸς τὴν ἄλπειον φυλὴν μὲ τὴν σταθερότητα καὶ ἀντοχήν της.

"Οσον περιωρισμένη καὶ ἀν εἶναι ἡ συμβολή, τὴν δποίαν παρέχει ἔκαστη τυπολογία, αὗτη εἶναι πολύτιμος. Ἀνά πᾶν βῆμα τῆς

ζωῆς μας καὶ διὰ πᾶν πρόσωπον, τὸ δποῖον συναντῶμεν, αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ κατανοήσωμεν τὸ βάθος του. Ἡ ἀντίληψις δμως αὕτη δὲν εἶναι πλήρως ἀνεπτυγμένη εἰς δλους, ώριμάζει δὲ λίαν βραδέως. Ἡ πεῖρα τῶν ἐτῶν, ἥτις θὰ μας βοηθήσῃ, ἔρχεται ἀργά.

Ἡ ζωὴ μᾶς βιάζει ἐνωρὶς νὰ σχηματίζωμεν σαφῆ ἵδεαν περὶ τῶν ἀτόμων. Τυχὼν ἀδυναμία μας πληρώνεται συχνὰ μὲ βαρὺ τίμημα. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἴδιον τὸ ἀτομον εἶναι ἀναγκαῖα μία αὐτογνωσία, διὰ νὰ δύναται νὰ κατευθύνῃ τὴν πορείαν τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἀνευ περιπλανήσεων. Ἡ εύτυχία ἑκάστου ἔξαρταται ἐκ τῆς ὄργανωσεως τῆς ζωῆς του ἀναλόγως τῆς ἐμφύτου ἀτομικότητός του.

Ἡ ὄργανωσις τῆς κοινωνίας ἔπειρεάζεται ἐπίσης ἀπὸ τὴν διακρίβωσιν τῆς ψυχοσυνθέσεως τοῦ ἀτόμου της. « Ὁ κατάλληλος ἀνθρώπος εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν » δύναται νὰ τοποθετήται μόνον, δταν ἡ γνῶσις τῶν προσώπων εἶναι πλήρης. Ἡ ἀρχὴ αὕτη πραγματούμαται διὰ τῆς ψυχολογικῆς ἔξετάσεως ὑποψηφίων εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα, ώς τὸ τῶν δδηγῶν ἀεροπλάνων, αὐτοκινήτων καὶ σιδηροδρόμων, τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, τῶν τεχνιτῶν κλπ. Αἱ γενδμεναι ἥδη διακριβώσεις εἰς τὸ πεδίον τοῦτο καὶ αἱ καταρτισθεῖσαι μέθοδοι ἔρευνης ἀποβλέπουν κυρίως εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς υπάρξεως τεχνικῶν δεξιοτήτων, χωρὶς συχνὰ νὰ ἔξετάζεται τὸ βάθος τῆς ἀτομικότητος.

Ἡ προκοπὴ μιᾶς κοινωνίας δὲν ἔξαρταται μόνον ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόδοσιν ώρισμένων πρακτικῶν ἐπαγγελμάτων, ἀλλ᾽ ἀπὸ τὴν ὅπαρξιν τῶν στελεχῶν ἐκείνων, τὰ δποῖα δίδουν τὰς κατευθύνσεις πρὸς δμαδικούς σκοπούς. Ἡ ψυχικὴ ποιότης τούτων ἔχει κατ' ἔξοχὴν σημασίαν. Ἡ ἀξιολογία των καὶ ἡ ἀντίληψις των περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἀτόμου πρὸς τὸ σύνολον, περὶ τῆς ἐνότητος καὶ ἀλληλεγγύης μετ' αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς συνειδητῆς ἀφομοιώσεως τῶν σκοπῶν τοῦ συνόλου εἶναι ἐκείνη, ἥτις θὰ κρίνῃ περὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς κοινωνίας. Οἱ τεχνίται, τῶν δποῖων ἐπιζητεῖται δ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς διὰ τῶν ψυχολογικῶν tests, ἀποτελοῦν τὰς χεῖρας τῆς κοινωνίας. Ἐπιτακτικὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ γίνεται σαφῆς ἔξακρίβωσις τῆς ψυχοσυνθέσεως τῶν ἀτόμων, τὰ δποῖα ἀποτελοῦν τὴν καρδίαν καὶ τὸν ἐγκέφαλον τῆς κοινωνίας.

Β'. Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΨΥΧΟΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Τὰ ἔμφυτα σωματοψυχικὰ στοιχεῖα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ φύλου τῶν ἀτόμων. ‘Η διάκρισις ἄρρενος καὶ θῆλεος εἶναι δοντολογικὸν δεδομένον καὶ διὰ τὴν ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον σφαῖραν, μὴ δυνάμενον νὰ ἐρμηνευθῇ διὰ συνδρομῆς ἔξωτερικῶν αἰτίων. ‘Ο διάφορος τύπος ἐκάστου εἶναι εἰς συνολικὸς χαρακτήρα. ‘Ἐντεθεν ἡ διαφορά ἄνδρας καὶ γυναικός.

‘Η ψυχικὴ διαφοροποίησις γίνεται ἀντιληπτὴ ἥδη ἀπὸ τῆς πρώτης κραυγῆς τοῦ νεογεννήτου. Σαφέστερον δμῶς διαχωρίζονται τὰ διαφέροντα ἀπὸ τὸν ζὸν ἔτους² ‘Ο ρυθμὸς ψυχικῆς ἔξελιξεως εἶναι ταχύτερος εἰς τὰ θῆλεα, τὰ δποία δριμάζουν ἐνωρίτερον, ἀλλὰ καὶ παρακμάζουν ἐνωρίτερον τῶν ἄνδρων. ‘Εκεῖθεν καὶ ἡ ἀνάγκη διαφορᾶς ἡλικίας τῶν ἐρχομένων εἰς γάμον.

Εἰς τὰ καθ’ ἔκαστον ὑπάρχουν αἱ ἔξῆς διαφοραί. Εἰς τὴν γυναικαὶ αἱ αἰσθήσεις ἀκοῆς, χρωμάτων, γεύσεως, δισφρήσεως ὡς καὶ ἡ κοινὴ αἰσθησις, εἶναι λεπτότεραι ἢ εἰς τὸν ἄνδρα. ‘Η δρασις ἔξαντλεῖται εἰς τὰς λεπτομερείας. ‘Η ἔκφρασις διὰ μιμικῶν κινήσεων εἶναι πλουσιωτέρα. Γενικῶς αὕτη ρέπει πρὸς τὴν στατικότητα. Τὸ βάδισμα καὶ ἡ ὅλη φορὰ τοῦ σώματος εἶναι ἐσώκεντρον. Ψυχικῶς κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸ συναίσθημα τὸ δποίον ἔκφράζουν δριζόντιοι ρυτίδες τοῦ μετώπου. ‘Υποβάλλεται εὐκόλως καὶ ἀφοσιώνεται εἰς πρόσωπα. Εἶναι προσωποποιητική. “Εχει ταχεῖαν ἀντίληψιν, δὲν ἔχει δμῶς δύναμιν ἀφαιρέσεως. Τὸ ἔνδιαφέρον της στρέφεται πρὸς τὰ συγκεκριμένα. ‘Η συντηρητικότης καὶ ἡ προσαρμογὴ εἶναι ισχυρότερα ἀπὸ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν. Οὐδεμία ἀνακάλυψις ἢ ἐφεύρεσις ἐγένετο ἀπὸ γυναικα. ‘Ἐπίσης δλα τὰ εἴδη τῆς τέχνης εἶναι ἀνδρικὰ δημιουργῆματα.

‘Η συνέλησις εἰς τὴν γυναικα ἔχει μικρότερον πλάτος ἀπὸ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ μεγαλυτέραν ἔντασιν καὶ ζωηρότητα περιεχομένου. ‘Ἐντεθεν προέρχεται ἡ μεγαλυτέρα ἀντικειμενικότης τοῦ ἄνδρος καὶ ἡ ισχυροτέρα συμμετοχὴ τοῦ συναισθήματος εἰς τὴν γυναικα. ‘Εχει ισχυροτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν διαισθησιν ἀπὸ τὸν ἄνδρα. ‘Ἐνῷ δ ἀνὴρ ζητεῖ ἀποδείξεις καὶ δικαιολογίας διὰ τὰς γνώμας του περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων, ἡ γυνὴ σχηματίζει τὰς ίδικας της δι’ ἀμέσου ἐνοράσεως. ‘Ολα τὰ ἀντιλαμβάνεται συναισθηματικῶς. Διὰ τοῦτο παρουσιάζει μεγάλας ἐναλλαγάς διαθέσεων. Λόγω τῆς ἔμφυτου στατικότητός της ἡ γυνὴ δὲν ἔχει ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τοῦ χρόνου, δστις εἶναι ἔκφρασις ρυθμοῦ, διαδοχῆς. ἀλλαγῆς. ‘Ἐντεθεν καὶ αἱ καθυστερήσεις τῶν γυναικῶν εἰς ἀσχολίας στολισμοῦ καὶ εἰς

συνομιλίας, ως καὶ ἡ ἔξ αὐτῶν ἀδημονία καὶ τὰ παράπονα τῶν ἀνδρῶν.

Ο ἀνὴρ ἀντιθέτως ἔχει μεγαλυτέραν εύρυτητα διπτικοῦ πεδίου καὶ ίκανότητα διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ δλου. Αἱ κινήσεις του ἐμφανίζουν ἀκριβειαν ως πρὸς τὸν συντογισμόν. Χαρακτηρίζεται ἀπὸ ὑπερενέργειαν τῶν νοητικῶν λειτουργιῶν, κριτικὴν δύναμιν, ἀνεξαρτησίαν γνώμης καὶ ἀφοσίωσιν εἰς ἴδεας. Εἶναι *ἰδεοκεντρικός*. Η ἐνεργητικότης καὶ βουλητικότης εἶναι γνωρίσματα ἐκφραζόμενα ἀπὸ καθέτους βουλητικᾶς ρυτίδας. Εἶναι πείσμων καὶ δύσκαμπτος εἰς τὰς ἐπιδιώξεις του, ἡ δὲ ἀποτυχία τὸν συντρίβει. Τὰ συναισθήματα εἰς αὐτὸν ἔχουν ἄλλην μορφήν. Αφίνουν ἀπήχησιν εἰς δλην του τὴν ζωὴν. Η ἐκφρασίς των εἶναι σκληροτέρα. Ο κόσμος δι' αὐτὸν εἶναι τι τὸ διαρκῶς ἀνοικτὸν εἰς δυνατότητας. Τὸ μέλλον καὶ πᾶν ἀπώτερον τὸν ἔλκει. Ο χρόνος εἶναι ρυθμισμένη διάρκεια μὲ ἀκριβῆ θέσιν στιγμῶν καὶ περιεχόμενα.

Η γυνὴ εἰς τὰς ἀτυχίας ἔχει μεγαλυτέραν ἀντοχήν, ὑπερτερούσα τοῦ ἀνδρὸς εἰς καρταρικότητα, ἐφευρετικότητα καὶ προσαρμοστότητα. Τοῦτο προέρχεται πιθανῶς ἐκ τοῦ γεγονότος, δτὶ ἡ γυνὴ, ως μήτηρ καὶ πηγὴ τῆς νέας ζωῆς, ἔχει ἐμφύτως ἰσχυροτέραν τὴν δρμήν πρὸς αὐτοσυντήρησιν, χάριν τῶν τέκνων της. Αἱ αὐτοκτονίαι γυναικῶν δι' οἰκογενειακᾶς δυστυχίας εἶναι σπανιότεραι ἀπὸ τὰς τῶν ἀνδρῶν δι' δμοίας αἰτίας.

Η ἐγκληματικότης τῶν γυναικῶν ἀνέρχεται μόλις εἰς τὸ $\frac{1}{5}$ τῆς τῶν ἀνδρῶν. Η θρησκευτικότης εἰς αὐτὰς εἶναι ἐντονωτέρα, διότι ἡ τόχη καὶ ἡ μοῖρα εἶναι διαρκῶς παρούσαι κατὰ τὸν γάμον, τὴν κυοφορίαν, τὴν ἀσθένειαν, τὴν ἀπώλειαν τέκνου των,

Εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν προσώπων ἡ γυνὴ εἶναι περισσότερον ἀντικειμενική ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Ο ἀνὴρ, δταν ἀγαπᾷ, δὲν ἔχει σαφῆ ἀντίληψιν τῶν γνωρισμάτων τοῦ ἀγαπωμένου, δταν δὲ μιοῇ τινα, τὸν ἀντιλαμβάνεται ως κατώτερον ἀπὸ δτι πράγματι εἶναι. Η γυνὴ ἀντιθέτως δύναται νὰ ἀγαπᾷ μὲ πάθος ἐνα ἄνδρα, δλλὰ συγχρόνως νὰ διακρίνῃ τὰ ἐλαττώματά του, χωρὶς ἔνεκα τούτου νὰ τὸν ἀγαπᾷ δλιγώτερον.

Λόγω τῆς πολυμερείας του δ ἀνὴρ πάσχει διάχυσιν προσοχῆς, ἐνῷ ἡ γυνὴ ἔχει σταθερότητα. Ο ἀνὴρ ἔχει *ἴδιοφυῖαν* εἰς τὰ μαθηματικά, ἡ δὲ γυνὴ εἰς τὰς ξένας γλώσσας. Ο ἀνὴρ παρουσιάζει τάσιν πρὸς πολιτικὴν δρᾶσιν, ἡ δὲ γυνὴ πρὸς φιλάνθρωπον δρᾶσιν. Ο μὲν ἀνὴρ εἶναι φιλόδοξος, ἡ δὲ γυνὴ ματαιόδοξος. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὸ θάρρος, τῆς δὲ γυναικὸς ἡ αἰδώς, ἔξικνουμένη μέχρι δειλίας. Ιδιον τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἡ σοβαρὰ διάθεσις καὶ ἡ στοχαστικότης, τῆς δὲ γυναικὸς ἡ φαιδρότης καὶ ἡ αὐθορμησία.

"Η δρμή πρὸς ἀνακοίνωσιν εἶναι ἰσχυροτέρα εἰς τὴν γυναικά, δι' ὃ καὶ εἶναι πολυλογωτέρα τοῦ ἀνδρός. Εἰς τὴν γυναικά ἐπίσης ἀποδίδεται, δτι φεύγεται εὐκολώτερον τοῦ ἀνδρός. Τοῦτο δμως εἶναι ὑπερβολή. Όσάκις συμβαίνει τοῦτο, προέρχεται ἐκ τοῦ εἴδους τῆς σχέσεως τῶν δύο φύλων, τῆς διαφόρου θέσεως ἐκάστοτε ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῆς ἐμφύτου τάσεως τῆς γυναικός, νὰ εἶναι αἰδήμων καὶ νὰ κρύπτῃ τοὺς πόθους της, διότι αἱ ἐκεῖθεν βιολογικαὶ συνέπειαι εἶναι βαρύτεραι ἢ διὰ τὸν ἄνδρα.

"Η γενετήσιος δρμή κατ' ἔξοχὴν παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν διαφοράν ἐκδηλώσεων εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναικά. "Η ἀνδρικὴ γενετήσιος δρμή ἔχει μεγαλύτερον ἔξωτερικὸν καθορισμόν, ἐνῷ ἡ γυναικεία κυριαρχεῖται ἀπὸ ἔνα ἔσωτερικὸν ρυθμόν. "Η ἀνδρικὴ ἐκδηλώσις τῆς ἀποβλέψεως εἰς τὸ νὰ κατακτήσῃ καὶ ὑποτάξῃ. Συνοδεύεται ἀπὸ βίωμα ἀποκτήσεως. "Η γυναικεία συνοδεύεται ἀπὸ τὸ βίωμα τοῦ παρέχεσθαι, θυσιάζεσθαι, ὑποτάσσεσθαι. "Ἐντεθεν καὶ ἡ ἐνεργητικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνδρός καὶ ἡ παθητικὴ τῆς γυναικός.

Αἱ συνέπειαι τῶν βιωμάτων τούτων εἶναι διάφοροι διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναικά. "Η Mme de Staël ἔλεγε χαρακτηριστικῶς: «'Ο ἔρως διὰ τὸν ἄνδρα εἶναι ἐν ἀπλοῦν ἀπεισόδιον τῆς ζωῆς του, διὰ τὴν γυναικά δμως εἶναι αὐτὴ ἡ ζωὴ της».

"Η βασικὴ δμως διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο φύλων εἶναι αἱ ψυχικαὶ λειτουργίαι τῆς μητρότητος εἰς τὴν γυναικά, αἱ δποῖαι λείπουν ἀπὸ τὸν ἄνδρα. "Η δρμή τῆς μητρότητος εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν γενετήσιον καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτισμόν. "Η λειτουργία τῆς ἔρχεται εἰς ἄκραν ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς γενετησίους ἀδένας καὶ λειτουργίας, καίτοι ἀμφότερα ὑπηρετοῦν τὸν κοινὸν σκοπὸν τῆς διαιωγίσεως τοῦ εἴδους. Αἱ λειτουργίαι τῆς μητρότητος περιέχουν ἵδια βιώματα καὶ συναισθήματα, διάφορα τῶν τοῦ ἔρωτος, καθὼς καὶ ἴδιας ἀξιολογικὰς ἀντιλήψεις καὶ τρόπους τοῦ πράττειν. Τὰ συναισθήματα ταῦτα καὶ αἱ δράσεις τῶν ἐκδηλοῦνται δχι μόνον, δταν ὑπάρχουν τὰ εἰδικὰ φυσιολογικὰ αἵτια, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν τῆς γυναικός.

Πρώτη ἐκδηλώσις τούτων εἶναι ἡ προτίμησις τῆς μικρᾶς κόρης εἰς τὸ νὰ περιποιήσῃ τὴν κοινλαν της. Συνέχεια τούτων εἶναι ἡ στοργὴ ἐκείνη καὶ ἡ φροντὶς τῆς γυναικός πρὸς πάντα ἀδύνατον καὶ πρὸς τὰ πάσχοντα πρόσωπα, ἡ ἐκδηλουμένη μὲν πομονὴν καὶ αὐτοθυσίαν, τὴν δποῖαν δὲν δύναται νὰ ἀναπτύξῃ ὁ ἄνήρ.

"Η δρμή τῆς μητρότητος ἔδραζεται εἰς τὴν φλοιώδη χώραν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ δὲν ἔχει ταρταρίας ἀπὸ τὰ γεννητικὰ δργανα. "Ο Cenī¹

1. Cervello e funzioni materne, 2 vol. Torino - Genova 1922.

διὰ πειραμάτων ἐπὶ πτηνῶν κατέδειξεν, δτὶ ἔὰν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπωάσεως καταστρέψωμεν τὰς φοθήκας τοῦ πτηνοῦ, ή λειτουργία τῆς ἐπωάσεως δὲν ἐπηρεάζεται. Ἐπίσης παρετηρήθη κατόπιν ἐγχειρήσεως εἰς 84 θηλείας κύνας, δτὶ τόσον ἡ δρμὴ τῆς μητρότητος, δσον καὶ ἡ ἴκανότης πρὸς τὸ θηλάζειν ἔξαρτωνται ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον. Ἐὰν γίνῃ ἀφαίρεσις τοῦ ἐγκεφάλου, παύει πᾶσα φροντὶς διὰ τὰ νεογνά, Ἀντιθέτως ἀφαίρεσις τῆς μήτρας ἢ τοῦ θυρεοειδοῦς οὐδόλως τὴν διατάρασσει. Μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐγκεφάλου ἡ δρμὴ τῆς μητρότητος γίνεται ἔχθρική. Φαίνεται, δτὶ κατὰ τὴν ἐκδήλωσίν της συμμετέχει δλόκληρος δ ἐγκέφαλος. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπειδρασίς τῶν συγκινήσεων τῆς θηλαζούσης μητρὸς ἐπὶ τὴν ποιότητα τοῦ γάλακτος της.

'Υπάρχει βιολογικὴ μητρότης καὶ πνευματικὴ μητρότης. Ἡ δευτέρα δύναται νὰ ἀκολουθῇ τὴν πρώτην, ἀλλὰ δύναται καὶ μόνη νὰ ἐκδηλωθῇ, δταν διὰ ποικίλους λόγους ἐλλείπῃ ἡ πρώτη.

*'Η βίωσις τῆς διαφορᾶς τοῦ φύλου εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἐπιδρᾷ εἰς τὸν σχηματισμὸν παρ' ἑκάστῳ διαφόρου αὐτοσυναισθῆματος καὶ διαφόρου ἀντιλήψεως περὶ τῆς ίδιας ἀξίας. Τοῦτο δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ τὸν διάφορον τρόπον ἀντιλήψεως, τὸ διάφορον περιεχόμενον τῶν συγκινήσεων καὶ τὴν διάφορον βίωσιν τῶν γενετησίων σχέσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν συνείδησιν διαφορᾶς θέσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ποικίλουσαν κατὰ λαοὺς καὶ ἐποχὰς καὶ προϊόντι ἡθῶν, διατάξεων καὶ δρων ζωῆς ἐπιβαλλόντων εἰς τὰ φύλα διάφορον ἀγωγήν, τρόπους συμπεριφορᾶς καὶ θέσιν διάφορον ἔναντι τῆς ζωῆς. Ἡ διαφορὰ δμως ἐκδηλώσεων τῆς γυναικὸς δὲν εἶναι προϊόν τῆς οἰκολογίας (*domestikation*), ὥφ' ἦν ἔζησεν ἐπὶ χιλιετηρίδας.*

'Υπὸ βιολογικὴν καὶ ψυχολογικὴν ἐποψιν δὲν δύναται νὰ γίνῃ συζήτησις περὶ ισότητος ἢ κατωτερότητος μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, διότι δὲν πρόκειται διὰ δύο διαφοράς ίσας ἢ ἄνισα, ἀλλὰ διὰ δύο ποιοτικῶν διάφορα. Ἐὰν δ ἀνὴρ δημιουργῇ ἔργα πολιτισμοῦ, ἡ γυνὴ δημιουργεῖ ἀνθρώπους, εἰς τοὺς δποίους δίδει μέρος τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς της. Ἐκεῖ ἐγκειται καὶ ἡ αἰωνία ἀξία τῆς γυναικός.

'Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἄρρεν καὶ θῆλυ στοιχεῖον ἔξετάζεται, ἐὰν ταῦτα εἶναι τελείως χωριστά, ἢ ὑπάρχουν ἀμφότερα εἰς δλα τὰ ἄτομα, μὲ τὴν διαφοράν, δτὶ εἰς τὰ μὲν κυριαρχοῦν ἀπολύτως τὰ βιολογικά καὶ ψυχολογικά στοιχεῖα τοῦ ἄρρενος, καὶ εἰς τὰ δὲ τὰ τοῦ θήλεος. Τὸ θέμα τίθεται κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος, μὲ δσα λέγονται περὶ γυνανδρίας. Εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐτέθη παρὰ τῆς Βιολογίας, ἀφοῦ ἔχομεν τὰς περιπτώσεις ἐρμαφροδιτισμοῦ,

καθ' ὃς διὰ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως ἐπιδιώκομεν νὰ κυριαρχήσῃ ἀπολύτως τὸ ἔν φύλον, δπως καὶ τὰ πειράματα ἐναλλαγῆς ἐπὶ ζώων τῶν γεννητικῶν ἀδένων, τῆς προκαλούσης μεταβολᾶς εἰς τὰς σωματοψυχικάς ἐκδηλώσεις.

Ἐπὶ ψυχολογικοῦ πεδίου ἡ διφυλία υπεστηρίχθη παρὰ τοῦ Jung, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ὅλης θεωρίας του περὶ ἀρχετύπων. Οὗτος δέχεται, δτὶ ἐντὸς ἐνδὲ ἐκάστου ἀτόμου υπάρχουν στοιχεῖα καὶ τῶν δύο φύλων. Ἐντὸς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνδρός υπάρχει Ισχυρὸν ἀρχέτυπον καὶ τοῦ θῆλεος γένους (*anima*), ἐν δὲ τῇ ψυχῇ τοῦ θῆλεος ἐν ἀρχέτυπον καὶ τοῦ ἄρρενος (*animus*) μὲ ποικίλας ἐκδηλώσεις. Ὁ ἄρρην ἐμφανίζει τὸ στοιχεῖον *anima* κατὰ τοὺς συμβολισμοὺς εἰς τὰ δυνειρά, τὴν παιδισιν, τὰς συναισθηματικὰς ἐκφράσεις καὶ τὰς ἑκτιμήσεις. Τοῦτο δμῶς δὲν συμβαίνει συνεχῶς, ἀλλὰ περιοδικῶς. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο εἶναι ποὺ τὸν συνδέει πρὸς τὸ θῆλυ καὶ τὸν βοηθεῖ εἰς τὴν κατανόησιν του. Ἐκεῖθεν δύναται νὰ δεχθῇ καὶ ἐπίδρασιν ἐκ τοῦ ἀλλού φύλου πρὸς δλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητός του. Τὸ θῆλυ ἐμφανίζει τὸ στοιχεῖον *animus* κατὰ τὰς ἐκδηλώσεις θάρρους, ἀντοχῆς εἰς περιπετείας, ἀνεξαρτησίας σκέψεως, ἐκπλησσούσης συχνά, ως καὶ εἰς τὴν Ικανότητα πρὸς κατανόησιν ἐν γένει τοῦ ἄρρενος.

Ἡ υπόδειξις αὕτη τῆς ἀρχετυπικῆς διφυλίας βοηθᾷ εἰς τὴν δρθὴν ἀγωγὴν τῶν φύλων. Δέον νὰ ἀποφεύγεται κατὰ τὴν παιδικὴν ήλικίαν ἡ δημιουργία εἰς ἄρρενας συνηθειῶν καὶ τρόπων θηλυκότητος, δπως καὶ εἰς θῆλεα τρόπων ἀρρενωπότητος. Τοιούτοι κίνδυνοι υπάρχουν συχνὰ λόγω τάσεων τῶν γονέων νὰ ἀναπληρώσουν τὴν μὴ ἀπόκτησιν τέκνου τοῦ φύλου ποὺ ἥθελον δι' ἀνατροφῆς τοῦ ἀποκτηθέντος μὲ τρόπους ζωῆς τοῦ ἀντιθέτου φύλου. Συνηθίζουν π.χ. νὰ ἀφίνουν εἰς τὸ ἄρρεν μακρύ μαλλιά καὶ νὰ τὸ ἐνδύουν γυναικοειδῶς. Ἄλλοι φορούν εἰς τὸ θῆλυ πανταλόνια καὶ τοῦ κόπτουν συνεχῶς τὰ μαλλιά à la garçon. Ὁ Feminismus ἐπίσης, δ ζητῶν καὶ διὰ τὰ δύο φύλα τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν, τὰς αὐτὰς Ικανότητας καὶ τὰ αὐτὰ ἐπαγγέλματα, παραγνωρίζει βασικὰς βιολογικὰς ἀρχὰς καὶ προκαλεῖ ἀποκλίσεις ἐκ τοῦ κανονικοῦ.

Ἐνῷ μεγάλαι στιγμαὶ τῆς γυναικός εἶναι δ γάμος, ἡ γέννησις τέκνου, ἡ ἀπώλεια τέκνου, μεγάλαι στιγμαὶ τοῦ ἀνδρός εἶναι ἡ νίκη εἰς ἀγῶνα, ἡ διάκρισις, ἡ ἐπικράτησις τῶν Ιδεῶν του, διὰ τὴν ηττα, ἡ μείωσις τῆς τιμῆς, ἡ ἀποτυχία τῶν Ιδεῶν του. Τοῦτο συμβαίνει διότι βασικὴ τάσις τοῦ ἀνδρός εἶναι ἡ πρὸς δημιουργίαν ἔργων, ἡ ἐκδίπλωσις δυνάμεως, ἡ βοήθεια καὶ προστασία τῶν ἄλλων ἀδυνατωτέρων μελῶν, τέκνων καὶ συζύγου.

“Εχομεν βιολογικὸν ἀνδρισμὸν καὶ συνειματικὸν ἀνδρισμόν. Ὁ

δεύτερος ὀσκεῖται ως συνέχεια τοῦ πρώτου δι' ἐπεκτάσεως τῆς προστασίας εἰς τοὺς ἀδυνάτους οἰκείους, συμπολίτας, εἰς τὴν πατρίδα ἐν συνόλῳ, εἰς πάντα ἀνθρωπὸν χρήζοντα βοηθείας.

Κρίσιμος διὰ τὴν γυναικαὶ εἶναι ἡ κλιμακτήριος περίοδος. 'Η λῆξις τῆς γενετῆσίου Ικανότητος εἰς αὐτὴν δὲν εἶναι μόνον πρωΐμοτέρα, ἀλλὰ προκαλεῖ καὶ μεγαλυτέρας μεταβολὰς εἰς τὸν χαρακτῆρα. Οὕτω παρουσιάζεται ηύξημένη ἀντίληψις ἔρεθισμῶν, μικροτέρα ἀντοχὴ εἰς τοὺς κόπους, μικροτέρα κυριαρχία ἐπὶ τῶν συγκινήσεων, μείωσις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων καὶ τῆς προσαρμοστότητος, ἔλλειψις συνεπείας εἰς τὰς πράξεις. 'Ο κύκλος τῶν διαφερόντων στενούσται καὶ περιορίζεται εἰς τὸ Ἐγώ. Πολλαὶ γυναικες γίνονται οὕτω φιλέριδες, μικροπρεπεῖς καὶ φιλάργυροι, ἐνῷ προηγουμένως δὲν ἦσαν. 'Απὸ τὴν χαρίεσσαν κόρην, τὴν ἑράσμιον γυναικαὶ καὶ τὴν στοργικὴν καὶ τρυφερὰν μητέρα εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἡ γραῖα στρίγγλα.

'Η ἀντίδρασις εἰς τὴν περίοδον ταύτην κρίσεως δύναται ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ καταστήσῃ παροδικάς τὰς ψυχολογικάς ἀπηχήσεις ἐκ τῆς ἐμμηνοπαύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ κάμῃ νέαν προσαρμογὴν τῶν διαφερόντων ζωῆς τῆς γηρασκούσης. Δυσχερέστερον δι' αὐτὴν εἶναι ἡ ὑποκατάστασις τοῦ ρόλου τῆς ως θεσποίνης τοῦ οἴκου, λόγῳ εἰσόδου εἰς αὐτὸν δλλης γυναικός, τῆς νύμφης. Χρειάζεται ίδιαιτέρα φροντίς· εἴτε μὴ συνοίκησις νύμφης καὶ πενθερᾶς, εἴτε ἀγωγὴ τόσον τῆς νύμφης δοσον καὶ τῆς πενθερᾶς, εἰς τὸ νὰ κατανοοῦν ἐκάστη τὸν νέον της ρόλον.

Διὰ τὸν ἄνδρα κρίσιμος εἶναι ἡ παθοῖς τῆς δημιουργικῆς ἔργασίας. Δύναται νὰ ἀποθάνῃ ἐκ μαρασμοῦ ἢ νὰ καταλήξῃ εἰς χρῆσιν τεχνητῶν διεγέρσεων, εἴτε διὰ τοῦ ποτοῦ εἴτε δι' ἄλλων μέσων. 'Ως ὑποκατάστατα θεωροῦνται ἡ μετὰ τὴν ἔξιδον ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐπίδοσις εἰς ἄλλα ἐλαφρὰ ἔργα, εἰς ἐρασιτεχνικὰς ἀσχολίας (*hobby*), εἰς πνευματικὰς ἀπολαύσεις. 'Η γεροντολογία καὶ γηριατρικὴ ἀντιμετωπίζει καὶ τὸ πρόβλημα τούτο, μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀποχώρησιν λόγῳ δρίου ἥλικίας ἐνωρίς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος σήμερον, ως καὶ μετὰ τὴν παράτασιν τοῦ μέσου δρου ζωῆς, λόγῳ τῶν προόδων τῆς "Υγιεινῆς καὶ Θεραπευτικῆς".

Τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ φύλου δὲν ἀπαντῶσιν εἰς ὅλα τὰ ἄτομα μὲ δμοίαν πληρότητα. Παραλλάσσουν, δημιουργοῦντα τύπους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

'Ανδρικοὶ τύποι εἶναι δ τοῦ κυριάρχου (δ κύριδς μου), δ τοῦ προστάτου (ἡ σκέπη μου), δ τοῦ συντρόφου (δ σύζυγός μου), δ τοῦ ἔχοντος ἀνάγκην στοργῆς μητρικῆς ἐκ μέρους τῆς συζύγου (τὸ ἀγόρι

μου), δ τύπος τοῦ *Don Juan* (δ κατακτητής), δ τύπος τοῦ ἑκμεταλλευτοῦ (δ ἀπατεών).

Γυναικεῖοι τύποι εἶναι δ τύπος τῆς Πηνελόπης, τῆς πλήρους πίστεως, δ τύπος τῆς Ἀνδρομάχης, τῆς πλήρους τρυφερότητος, δ τύπος τῆς Κορνηλίας, τῆς πλήρους μητρότητος, δ τύπος τῆς Ἀντιγόνης, τῆς πλήρους ἀδελφικῆς ἀγάπης, δ τύπος τῆς Ἰφιγενείας, τῆς πλήρους ἀφοσιώσεως εἰς τὴν πατρικὴν οἰκογένειαν, δ τύπος τῆς ματαιοδόξου, τῆς πλήρους ἐπιδειξεώς καὶ υστερισμοῦ, δ τύπος τῆς ἐρωτομανοῦς, τῆς ζητούσης συνεχῶς περιπετείας, δ τύπος τῆς Ἀμαζόνος ἢ τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς μιμούμενης τὸν ἄνδρα εἰς τὴν συμπεριφοράν.

Ἡ γνῶσις τῶν ποικίλων τούτων τύπων ἄνδρων καὶ γυναικῶν μᾶς βοηθεῖ, νὰ ἔκτιμήσωμεν κατ' ἀξίαν τὰς διδασκαλίας περὶ γενετησίου συμπεριφορᾶς τοῦ ἄνδρος ἢ τῆς γυναικός, τὰς συναγομένας δῆθεν στατιστικῶς μέσῳ ἐρωτηματολογίων, δπως ἔπραξεν δ Ἀμερικανὸς ζωολόγος *Kinsey* προσφάτως¹.

Τὴν ἁσωτάτην ζωήν των εἰς κοινήν ἔκθεσιν παρουσιάζουν μὲ εύκολίαν μόνον ὀρισμένου τύπου ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Γ'. Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΨΥΧΟΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΛΑΩΝ

α'. Αἱ ἀνθρώπινοι φυλαὶ.

Ἡ ἐν κοινωνίᾳ διαβίωσις, πλὴν τῆς διαμορφώσεως τῶν τύπων ἀνθρώπων τῶν ἀπαντώντων εἰς τὰς καθ' ἕκαστον κοινωνίας, γεννᾷ ίδιοτυπίαν ψυχῆς καὶ εἰς ὅλοκλήρους μεγάλας κοινωνίας, τὰς φυλάς, τοὺς λαούς καὶ τὰ ἔθνη. Τὰ αἴτια εἶναι πλείονα.

Ο 'Ιπποκράτης πρῶτος διετύπωσε τὴν γνώμην, δτι τὸ φυσικὸν περιβάλλον, εἰς δ ζεῦν οἱ λαοί, προκαλεῖ ψυχικάς διαφοράς. Παραβάλλων τοὺς Εὐρωπαίους πρὸς τοὺς Ἀσιανούς παρατηρεῖ τὰ ἔξῆς: «Περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρίης, δτι ἀπολεμώτεροί εἰσι τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοί καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἥθεα, αἱ δραὶ αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι οὕτε ἐπὶ τὸ θερμὸν οὕτε ἐπὶ τὸ ψυχρόν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. Οὐ γάρ γίγνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης οὕτε μετάστασις Ισχυρὴ τοῦ σώματος, ἀφ' δτῶν εἰκός τινα τὴν δργὴν ἀγριούσθαι τε καὶ τοῦ ἀγνώμονος καὶ θυμοειδέος μετέχειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ αὐτῷ τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἔδοσαι ἔτρεμίζειν. Διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας

1. Παραβ. *Kinsey A. G.*, Das sexuelle Verhalten des Mannes, γερμ. μετάφρ. 1955. Τοῦ αὐτοῦ, Das sexuelle Verhalten der Frau, γερμ. μετάφρ. 1954.